

י"ד שבט, תשע"ג, 25.1.2013

גיליון מס' 344

פרשת בשלח

אשירה לה'

מאת שולמית קיציס, קיבוץ מעלה גלבוע

ילד חוזר הביתה מפוחד ונרגש: "אמא... ראיתי בחוץ... אמא'לה, אני מפחד". בשל ההצפה הרגשית הדיבור של הילד קטוע ומגומגם. גם אצלנו, כשאנו כועסים או פוחדים, איננו מצליחים להתנסח בבהירות ומדברים בצורה מבולבלת ולא מאורגנת.

סביב קריעת הים בפרשה אנחנו פוגשים את סוג הדיבור המבולבל הזה. בני ישראל על שפת הים מפחדים מאוד. הם צועקים, והדיבור שלהם יוצא מבולבל ומלא חזרות: "המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר? מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים? הלא זה הדבר אשר דיברנו אליך במצרים לאמר: חדל ממנו ונעבדה את מצרים, כי טוב לנו עבוד את מצרים ממותנו במדבר" (שמות יד, פסוקים יא-יב). החרדה דוברת מפיהם: "וייראו מאוד ויצעקו" (שם, פסוק י). צעקה היא קול גולמי וראשוני. יכולת ההתנסחות נעלמת.

לעומת זאת, לאחר קריעת הים וטביעת המצרים אנו עדים לסוג דיבור הפוך לחלוטין: **שירה**. שירה היא שפה מאורגנת, בעלת משקל וקצב, שפה אסתטית ונשגבת.

הווה אומר, בפרשה מצויים שני קצוות בסקאלת הדיבור. דיבור אחד הינו חייתי ובלתי מעובד. השני – דיבור כשל 'נזר הבריאה'.

פרידריך ניטשה היה פילוסוף גרמני שהלך לעולמו ב-1900. ניטשה הגדיר שני צדדים המצויים בתרבות שלנו ובכל אחד מאיתנו: הצד הדיוניסי והצד האפוליני.

דיוניסוס הוא אל היין במיתולוגיה היוונית. דיוניסוס מזוהה עם מוזיקה, ריקוד אקסטטי והוללות ומייצג את הצד האנרגטי והמתפרץ.

אפולו הוא אל השמש וההיגיון. הוא מייצג את הצד המאורגן והמסודר, את החוק, הרציונל, את האדם המתורבת.

ניטשה העריך מאוד את הצד הדיוניסי באדם ובתרבות. זהו חלק באישיותנו ובתרבותנו שיש בו רצון ואנרגטיות והוא מדמה אותו לגל אדיר ממדים. עם זאת, אי אפשר לחיות רק באופן דיוניסי. ועל כן החיים הנכונים הם שילוב של עוצמה עם ארגון וכיוון.

הצעקה של בני ישראל מדגימה את הצד הדיוניסי: הצעקה היא עוצמה רגשית מתפרצת. כמו הים הסוער שלידם, גם בני ישראל סוערים ורוגשים. קריעת הים, התערבות הסדר האלוהי בתוך הכאוס, הרגיעה את העם, ומהמקום

הזה אפשרה להם לקחת את הרגש העז – השמחה – ולהביע אותו באופן מעובד ויצירתי. בשירה יצוק רגש עוצמתי, אך הוא מצוי במסגרת אסתטית של תקבולות, מקצב ודימויים.

ניתן לשאול – למה נכנסה השירה לתורה? מדובר בטקסט ארוך, שאיננו תורם לנו מצווה או חוק. ניתן היה לומר: "וישמחו ישראל ויודו לה". מלבד האסתטיקה – מה הערך של כל זה?

ניטשה סבר, שהתרבות שלנו אפולינית מידי: הכל אצלנו שקול, הגיוני ומאורגן. "חנטנו" את עצמנו. כשנקבל בשורה משמחת לא נקפוץ, וכשנשמע דבר עצוב – נגיב באיפוק. כל סטייה מזרם רגשות סביר גורמת לנו אי נוחות. אנו מתייחסים לתשוקות ולמשאלות שלנו כגחמות שיש לדכא וממהרים לחזור לתלם. אנחנו מבצרים את עצמנו בחומה של ערכים, מנהגים ונימוסים. ההיגיון והחוקים מעניקים לנו ביטחון: כיצד ראוי להתנהג ומה מקובל. תחושות חיים טבעיות ועוצמתיות מעוררות אי נוחות ב'אפולו', משום שיש בהן איום על הצורה והסדר ויציאה מהאיזון. למעשה, טוען ניטשה, יש כאן פחד לחיות. יש כאן רתיעה מממשות החיים.

השירה, שירת הים, שהתורה כוללת אותה בתוכה, היא אבטיפוס לביטוי יצירתי, אנרגטי ובעל מעוף. שירת הים מראה לנו, שאין לטשטש את הכוחות הללו, וראוי לבטא רגשות אדירים ועוצמות בכלים המתאימים.

שולמית קיציס נשואה ואם לארבעה, מתגוררת בקיבוץ מעלה גלבוע. יועצת חינוכית ומנחת קבוצות. עוסקת בהדרכת מורים מטעם מכון הרטמן.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il